

PISA-2018: УКРАЇНА В ЦЕНТРИ УВАГИ

5

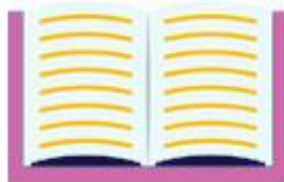
Співпраця між учнями та відчуття приналежності до закладу освіти: чи сприяє це успішності?

ВЕРЕСЕНЬ 2020

- Чи співпрацюють учні одне з одним у закладах освіти?
- Чи сприяє співпраця та відчуття приналежності до закладу освіти кращим результатам у навчанні?

Чи співпрацюють учні¹ одне з одним, навчаючись у закладах освіти? Чи відчують вони свою приналежність до своїх закладів та наскільки сильно? Чи сприяють добрі стосунки з однокласниками та відчуття приналежності до закладу освіти досягненню кращих результатів у навчанні?

ДАНІ PISA-2018:

- Більше половини українських учнів зазначають, що в закладах освіти їх заохочують до співпраці й що вони самі схильні до співпраці одне з одним.
- Близько 80 % учнів відчують приналежність до закладу освіти.
- Українські дівчата частіше, ніж їхні ровесники-хлопці, позитивно ставляться до співпраці й більшою мірою відчують свою приналежність до закладу освіти.
- 15-річні учні, які мають вищий рівень соціально-економічного статусу, частіше, ніж їхні менш забезпечені однолітки, позитивно ставляться до співпраці в навчанні й мають сильніше відчуття приналежності до закладу освіти.
- Тип закладу освіти та місце його розташування суттєво не впливають на схильність учнів до співпраці чи на відчуття ними своєї приналежності до закладу освіти.
- Ті учні, які позитивно ставляться до співпраці в навчанні, більш позитивно ставляться і до змагальності, однак учні, які позитивно ставляться до змагальності, не завжди мають сильніше відчуття приналежності до закладу освіти.
- Учні, які позитивно ставляться до співпраці й відчують свою приналежність до закладу освіти, мають кращі результати із читання в балах PISA.

¹ У дослідженні PISA в Україні беруть участь 15-річні здобувачі освіти різних типів закладів освіти – як загальноосвітніх шкіл, навчально-вихованих комплексів, ліцеїв, гімназій, колегіумів, так і закладів професійної (професійно-технічної) освіти та закладів вищої освіти I-II рівнів акредитації. У матеріалі всіх здобувачів узагальнено позначено «учні».

ЧИ ВПЛИВАЄ НА АКАДЕМІЧНУ УСПІШНІСТЬ СПІВПРАЦЯ УЧНІВ ОДНЕ З ОДНИМ І ВІДЧУТТЯ НИМИ ПРИНАЛЕЖНОСТІ ДО ЗАКЛАДУ ОСВІТИ?

НАВЧАННЯ УЧНІВ У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ, ДЕ ПАНУЄ ДУХ СПІПРАЦІ ТА ВЗАЄМО-ПІДТРИМКИ, СПРИЯЄ ДОСЯГНЕННЮ ВИЩИХ АКАДЕМІЧНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Навчання в умовах співпраці надає учням можливість досягати вищих результатів у навчанні. На цьому наголошено в частині III міжнародного звіту PISA². Коли учні, учителі, батьки та керівництво закладу освіти знають одне одного, довіряють одне одному, працюють разом та обмінюються інформацією, ідеями, то всі учні, а особливо учні з низьким соціально-економічним статусом, виграють. Атмосфера співпраці в закладі освіти, яка, зокрема, виявляється в позитивних стосунках учнів одне з одним і відчутті ними приналежності до закладу освіти, сприяє досягненню вищих результатів, ніж атмосфера конкуренції. Щоправда, співпраця та робота в команді можуть бути також джерелом потенційних проблем, оскільки колективна робота не завжди може бути справедливою в аспекті розподілу зусиль та оцінювання. Тому задля досягнення учнями кращих результатів у закладі освіти має реалізуватися управлінська політика, що збалансовано поєднувала б в освітньому процесі співпрацю та конкуренцію.

ВІДЧУТТЯ УЧНЯМИ ПРИНАЛЕЖНОСТІ ДО СВОЇХ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ СПРИЯЄ СТВОРЕННЮ ПОЗИТИВНОГО ОСВІТЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Відчуття приналежності до певної спільноти – це «потреба формувати і підтримувати хоча б мінімальну кількість міжособистісних стосунків», що засновані на довірі, прийнятті, любові та підтримці³. Люди, яким відоме це відчуття, бачать, що їх сприймають і приймають, що вони подобаються іншим і що вони є частиною спільноти.

У свою чергу відчуття приналежності до закладу освіти відображає те, як учні приймають одне одного, як вони поважають і підтримують одне одного у своєму соціальному середовищі – у мікросоціумі закладу освіти. Тож спрямування закладами освіти своїх зусиль на формування в учнів відчуття приналежності до свого закладу освіти й бажання співпрацювати з іншими, є тим, що може сприяти створенню позитивного навчального середовища для підлітків⁴.

² OECD (2019), PISA 2018 Results (Volume III): What School Life Means for Students' Lives, PISA, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/acd78851-en>.

³ Baumeister, R. and M. Leary (1995), "The need to belong: Desire for interpersonal attachments as a fundamental human motivation", *Psychological Bulletin*, Vol. 117/3, pp. 497–529, <http://dx.doi.org/10.1037/0033-2909.117.3.497>; Maslow, A. (1943), "A theory of human motivation", *Psychological Review*, Vol. 50, pp. 370–396.

⁴ Питанням, що стосувалися відчуття нашими учнями приналежності до своїх закладів освіти, було відведено чимало уваги в: Національний звіт за результатами міжнародного дослідження якості освіти PISA-2018 / кол. авт. : М. Мазорчук (осн. автор), Т. Вакулєнко, В. Терещенко, Г. Бичко, К. Шумова, С. Раков, В. Горох та ін. ; Український центр оцінювання якості освіти. Київ : УЦОЯО, 2019. 439 с.

НА ОСНОВІ ЧОГО РОБИМО ВИСНОВКИ?

ПИТАННЯ АНКЕТИ, ВІДПОВІДІ НА ЯКІ ВИКОРИСТАНО ДЛЯ АНАЛІЗУ

Питання ST206 з анкети учня / студента

Q79 Наскільки відповідають дійсності подані нижче твердження стосовно Вашого навчального закладу?

(Будь ласка, оберіть одну відповідь у кожному рядку.)

ST206		Зовсім не відповідає дійсності	Частково відповідає дійсності	Значною мірою відповідає дійсності	Цілком відповідає дійсності
ST206Q01HA	Схоже, що учні / студенти цінують співпрацю	☐ 01	☐ 02	☐ 03	☐ 04
ST206Q02HA	Схоже, що учні / студенти співпрацюють одне з одним	☐ 01	☐ 02	☐ 03	☐ 04
ST206Q03HA	Схоже, що учні / студенти поділяють думку, що співпраця з іншими – це важливо	☐ 01	☐ 02	☐ 03	☐ 04
ST206Q04HA	Учні / студенти відчувають, що їх заохочують до співпраці з іншими	☐ 01	☐ 02	☐ 03	☐ 04

Питання ST034 з анкети учня / студента

Q55 Наскільки Ви погоджуєтесь з поданими нижче твердженнями, згадуючи свій навчальний заклад?

(Будь ласка, оберіть одну відповідь у кожному рядку.)

ST034		Цілком погоджуюся	Погоджуюся	Не погоджуюся	Цілком не погоджуюся
ST034Q01TA	Я почуваюся зайвим/ою у навчальному закладі	☐ 01	☐ 02	☐ 03	☐ 04
ST034Q02TA	Я легко знаходжу друзів у навчальному закладі	☐ 01	☐ 02	☐ 03	☐ 04
ST034Q03TA	Я почуваюся на своєму місці в навчальному закладі	☐ 01	☐ 02	☐ 03	☐ 04
ST034Q04TA	Я почуваюся незатишно й не у своїй тарілці у навчальному закладі	☐ 01	☐ 02	☐ 03	☐ 04
ST034Q05TA	Здається, я подобаюся іншим учням / студентам	☐ 01	☐ 02	☐ 03	☐ 04
ST034Q06TA	Я почуваюся самотнім/ньою в навчальному закладі	☐ 01	☐ 02	☐ 03	☐ 04

ІНДЕКСИ, НА ОСНОВІ ЯКИХ ПРОВЕДЕНО ПОРІВНЯННЯ

Для характеристики рівнів ставлення учнів до співпраці та відчуття учнями приналежності до своїх закладів освіти та порівняння цих даних в Україні із даними референтних країн* було використано два індекси.

Індекс ставлення учнів до співпраці в закладі освіти

На основі відповідей учнів на питання ST206 було побудовано індекс ставлення учнів до співпраці в закладі освіти (**PERCOOP**).

PERCOOP-індекс: позитивні значення цього індексу означають, що учні в закладі освіти сприймають співпрацю більш позитивно, ніж у середньому учні по країнах ОЕСР.

Індекс відчуття приналежності до закладу освіти

На основі відповідей учнів на питання ST034 було побудовано індекс відчуття приналежності до закладу освіти (**BELONG**).

BELONG-індекс: позитивні значення цього індексу означають, що учні більш сильно відчують приналежність себе до свого закладу освіти, ніж у середньому учні по країнах ОЕСР.

* Референтні країни — це країни, освітні характеристики й результати успішності 15-річних учнів яких узято для порівняння з аналогічними параметрами України. Вибір країн було проведено на підставі врахування подібності соціально-економічного становища цих країн із соціально-економічним становищем нашої країни або з огляду на їхню культурну чи історичну близькість до України.

До переліку референтних країн увійшли: Білорусь, Грузія, Естонія, Молдова, Польща, Угорщина та Словацька Республіка. Серед них Естонія та Польща за результатами PISA-2018 мають найвищі результати із читання, математики й природничо-наукових дисциплін, а Грузія та Молдова – найнижчі. Різниця результатів із читання та природничо-наукових дисциплін між Україною, Білоруссю, Угорщиною та Словацькою Республікою не є статистично значущою, але в математиці українські учні менш успішні, ніж учні цих країн.

ПОКАЗНИКИ ЗВ'ЯЗКУ СТАВЛЕННЯ УЧНІВ ДО СПІВПРАЦІ ТА ВІДЧУТТЯ НИМИ ПРИНАЛЕЖНОСТІ ДО ЗАКЛАДУ ОСВІТИ З НАВЧАЛЬНОЮ УСПІШНІСТЮ

Для визначення впливу ставлення учнів до співпраці та відчуття ними приналежності до закладу освіти на результати успішності в читанні за результатами PISA-2018 на основі індексу PERCOOP було побудовано показник PERCOOP01, на основі індексу BELONG – показник BELONG01.

PERCOOP01-показник: значення цього показника дорівнюють 0 і 1, що відповідають групам учнів, які визначили, що описані в запитанні ST206 ситуації, не характеризують або частково характеризують чи, відповідно, значною мірою або цілком характеризують дійсність у їхньому закладі освіти. Оцінкою порогу класифікації для цього показника є значення 0.0 відповідно до статистичних розподілів відповідей учнів на запитання, які об'єднані в індекс PERCOOP.

BELONG01-показник: значення цього показника дорівнюють 0 і 1, що відповідають групам учнів, які цілком не погоджуються та не погоджуються із твердженнями запитання ST034 чи, відповідно, погоджуються та цілком погоджуються з ними. Оцінкою порогу класифікації для цього показника є значення 0.5 відповідно до статистичних розподілів відповідей учнів на запитання, які об'єднані в індекс BELONG.

НАСКІЛЬКИ ПОЗИТИВНО УЧНІ СТАВЛЯТЬСЯ ДО СПІВПРАЦІ ТА ЧИ СИЛЬНО ВОНИ ВІДЧУВАЮТЬ СВОЮ ПРИНАЛЕЖНІСТЬ ДО ЗАКЛАДУ ОСВІТИ?

БІЛЬШІСТЬ УКРАЇНСЬКИХ ПІДЛІТКІВ ПОЗИТИВНО СТАВЛЯТЬСЯ ДО СПІВПРАЦІ ТА ВІДЧУВАЮТЬ СВОЮ ПРИНАЛЕЖНІСТЬ ДО ЗАКЛАДУ ОСВІТИ, ДЕ НАВЧАЮТЬСЯ

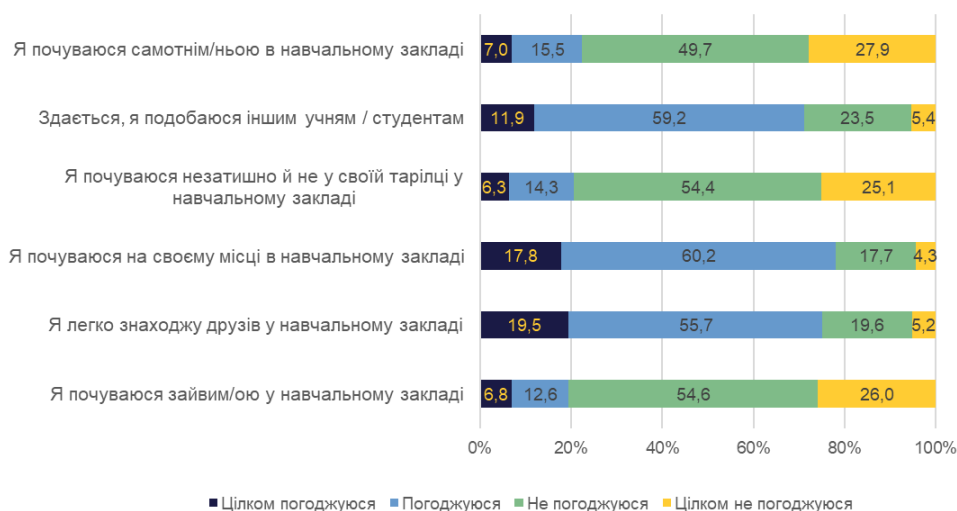
У середньому 62 % українських 15-річних підлітків вважають, що співпраця є важливою і що в їхніх закладах освіти їх заохочують співпрацювати. Крім того, вони стверджують, що під час навчання звикли співпрацювати одне з одним. Однак дещо менше учнів (близько 54 %) погоджуються з тим, що в їхньому закладі освіти учні цінують співпрацю.

Наскільки відповідають дійсності подані нижче твердження щодо Вашого навчального закладу?

Близько 80 % українських учнів не почуваться самотньо, «зайво» чи незатишно у своїх закладах освіти, і в середньому 75 % заявляють, що у своїх закладах освіти вони почуваться на своєму місці, що їм легко вдається знаходити друзів і що вони подобаються іншим учням.

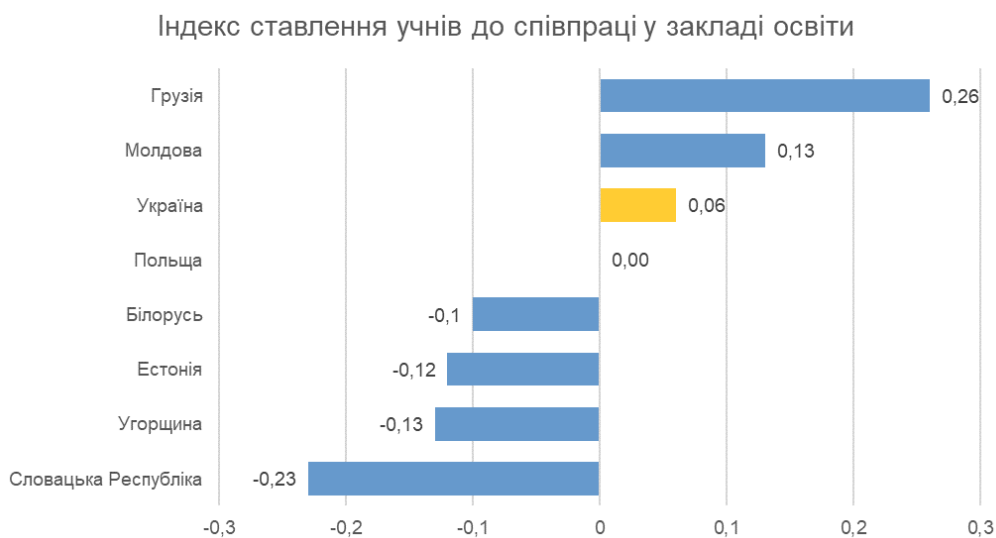
Наскільки Ви погоджуєтесь з поданими нижче твердженнями, згадуючи свій навчальний заклад?

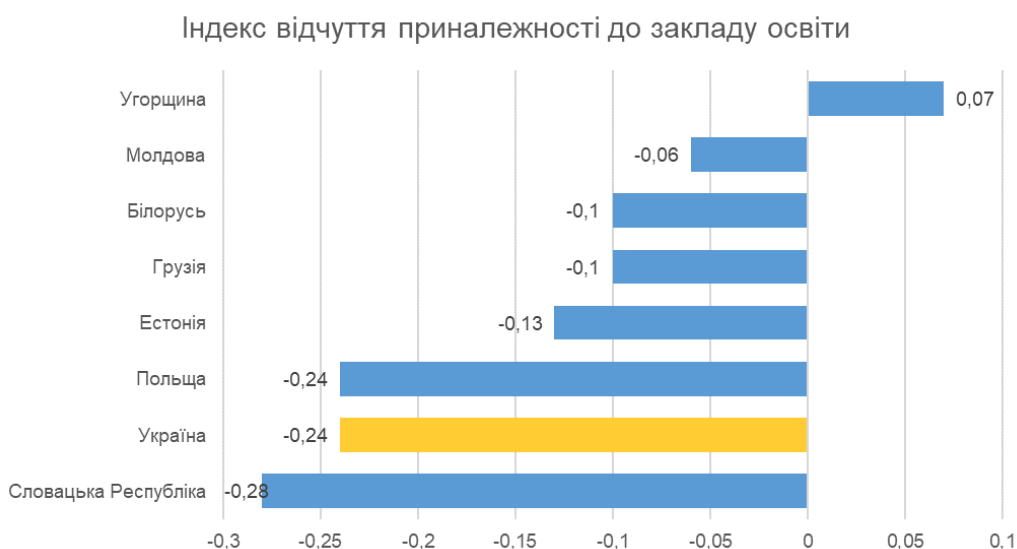
ЯК УЧНІ РІЗНИХ КРАЇН СТАВЛЯТЬСЯ ДО СПІВПРАЦІ ТА ЧИ ВІДЧУВАЮТЬ ВОНИ СВОЮ ПРИНАЛЕЖНІСТЬ ДО ЗАКЛАДУ ОСВІТИ, У ЯКОМУ НАВЧАЮТЬСЯ?

УКРАЇНСЬКІ УЧНІ БІЛЬШ ПОЗИТИВНО СТАВЛЯТЬСЯ ДО СПІВПРАЦІ, НІЖ УЧНІ РЕФЕРЕНТНИХ КРАЇН, ХОЧА ВОДНОЧАС РІДШЕ ВІДЧУВАЮТЬ СВОЮ ПРИНАЛЕЖНІСТЬ ДО ЗАКЛАДУ ОСВІТИ

Значення індексу ставлення учнів до співпраці в закладі освіти в Україні більше, ніж у Словацькій Республіці, Угорщині, Естонії, Білорусі та в середньому по країнах ОЕСР, але менше, ніж у Молдові та Грузії.

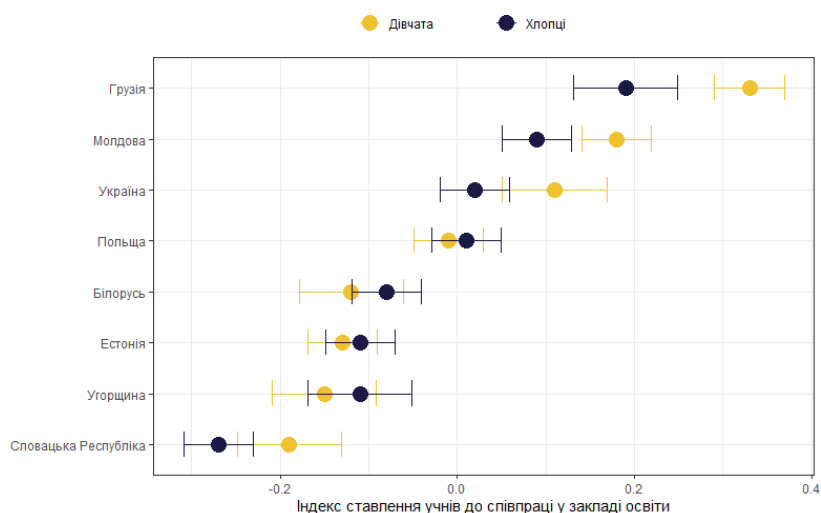
Українські учні набагато слабше відчують свою приналежність до закладу освіти, ніж у середньому учні з країн ОЕСР та з більшості референтних країн (окрім Словацької Республіки).

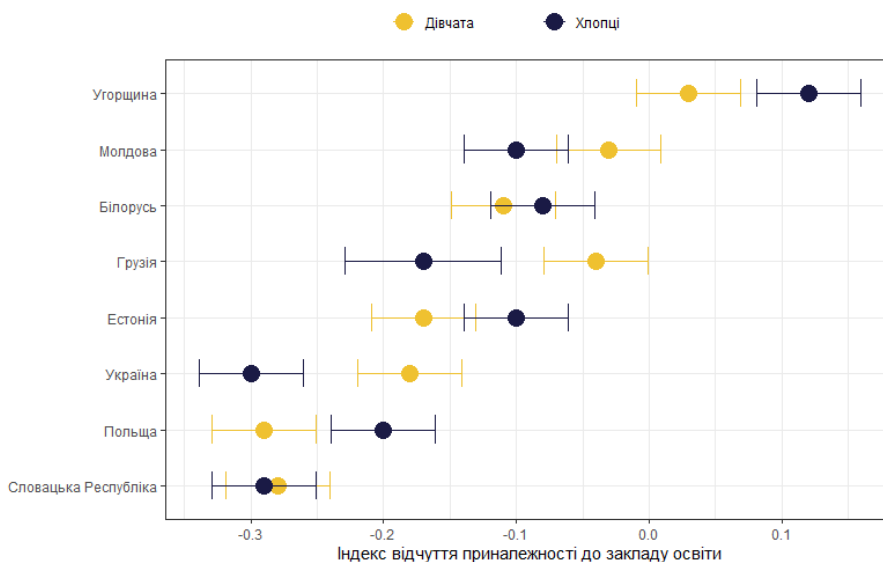
ЧИ ЗАЛЕЖИТЬ СТАВЛЕННЯ ДО СПІВПРАЦІ ТА ВІДЧУТТЯ ПРИНАЛЕЖНОСТІ ДО ЗАКЛАДУ ОСВІТИ ВІД СТАТІ УЧНЯ?

СТАВЛЕННЯ ХЛОПЦІВ І ДІВЧАТЬ ДО СПІВПРАЦІ ТА ВІДЧУТТЯ НИМИ ПРИНАЛЕЖНОСТІ ДО ЗАКЛАДУ ОСВІТИ РІЗНИТЬСЯ ВІД КРАЇНИ ДО КРАЇНИ

В Україні, Грузії, Молдові та Словацькій Республіці дівчата частіше, ніж хлопці, позитивно ставляться до співпраці у закладі освіти (хоча статистична різниця не завжди істотна).⁵

Дівчата в Україні, Грузії й Молдові частіше, ніж хлопці, відчувають свою приналежність до закладу освіти, який відвідують, натомість в Угорщині, Естонії та Польщі ситуація протилежна.⁶

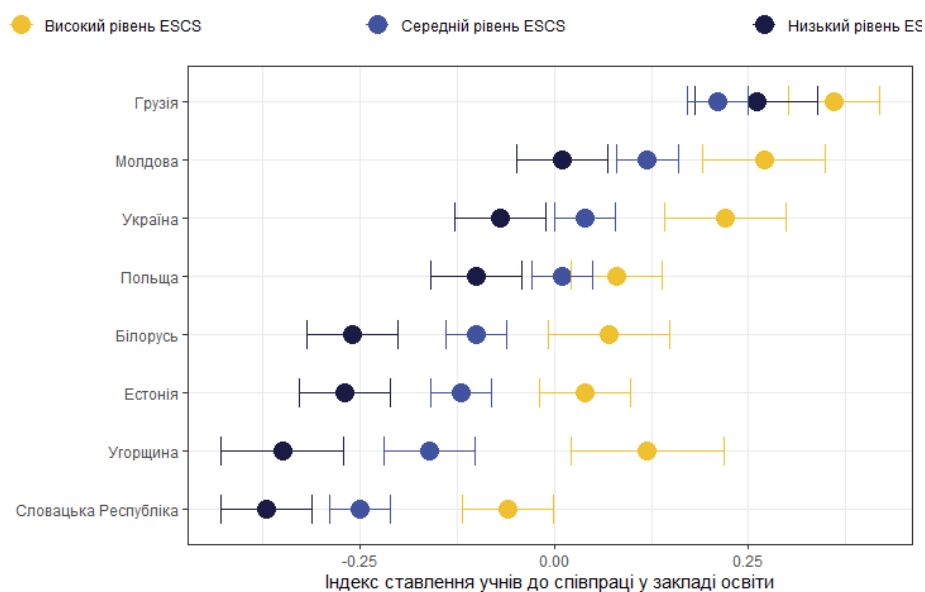
⁵На рисунку показано середні значення індексів ставлення учнів до співпраці в закладі освіти відповідно до відповідей хлопців і дівчат в Україні та референтних країнах (із довірчим інтервалом).

⁶На рисунку показано середні значення індексів відчуття приналежності до закладу освіти відповідно до відповідей хлопців і дівчат в Україні та референтних країнах (із довірчим інтервалом).

ЧИ ПОВ'ЯЗАНИЙ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ СТАТУС УЧНІВ З ЇХНІМ СТАВЛЕННЯМ ДО СПІВПРАЦІ ТА ВІДЧУТТЯМ НИМИ СВОЄЇ ПРИНАЛЕЖНОСТІ ДО ЗАКЛАДУ ОСВІТИ?

У БІЛЬШОСТІ КРАЇН СПІЛЬНА ТЕНДЕНЦІЯ: ЩО ВИЩИЙ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ СТАТУС УЧНІВ, ТО ЧАСТІШЕ ВОНИ ПОЗИТИВНО СТАВЛЯТЬСЯ ДО СПІВПРАЦІ В ЗАКЛАДІ ОСВІТИ, ЯКИЙ ВІДВІДУЮТЬ

Українські 15-річні підлітки з більш високим соціально-економічним статусом (ESCS)* частіше, ніж їхні однолітки із середнім і невисоким рівнями соціально-економічного статусу, позитивно ставляться до співпраці в закладі освіти. Ця різниця в більшості референтних країн є статистично істотною (окрім Грузії)⁷.

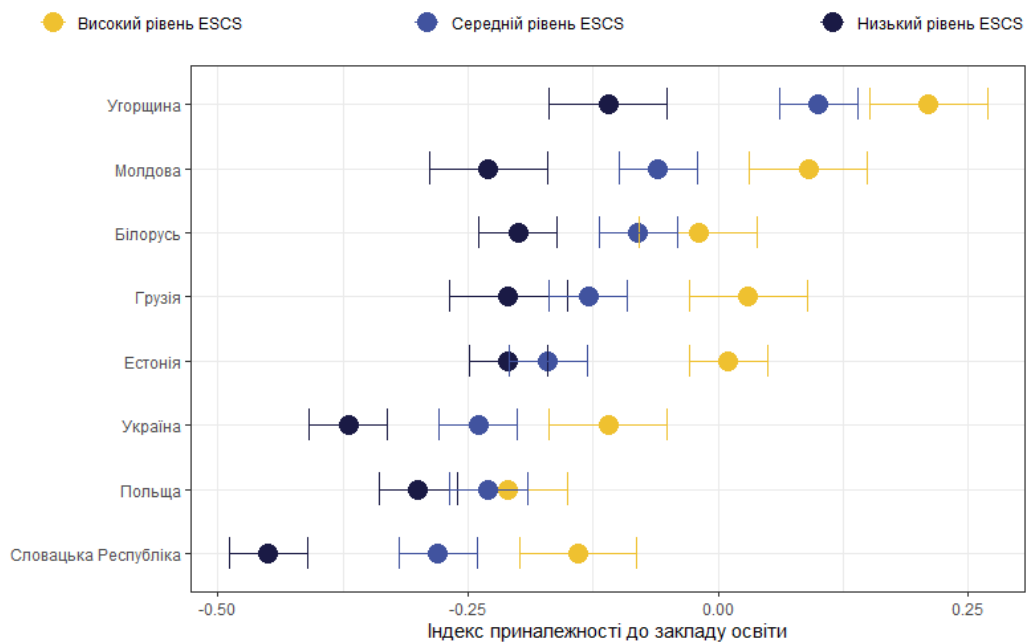

* PISA оцінює соціально-економічний статус учня, використовуючи PISA-індекс економічного, соціального та культурного статусу (ESCS), що розраховується на основі кількох змінних, пов'язаних із походженням учня, серед яких: освіта й робота батьків учня; наявність в учня вдома певного майна, яке свідчить про матеріальний добробут родини, книг і певних інших навчальних ресурсів. PISA-індекс економічного, соціального та культурного статусу — це загальний бал, обрахований на основі цих показників. Він обраховується таким чином, щоб його значення можна було порівнювати на міжнародному рівні.

⁷ На рисунку показано середні значення індексів ставлення до співпраці в закладі освіти залежно від відповідей учнів в Україні та референтних країнах згідно із соціально-економічним статусом цих учнів (із довірчим інтервалом). Рівні індексів соціально-економічного статусу для кожної країни розраховано окремо.

ЯК В УКРАЇНІ, ТАК І В БІЛЬШОСТІ РЕФЕРЕНТНИХ КРАЇН СПОСТЕРІГАЄТЬСЯ СТАТИСТИЧНО ІСТОТНИЙ ЗВ'ЯЗОК МІЖ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИМ СТАТУСОМ УЧНІВ І ВІДЧУТТЯМ НИМИ СВОЇЇ ПРИНАЛЕЖНОСТІ ДО ЗАКЛАДУ ОСВІТИ

Учні із більш високим соціально-економічним статусом частіше відчують свою приналежність до закладу освіти, який відвідують, хоча ця різниця є статистично істотною не в усіх країнах, зокрема в Білорусі, Грузії, Естонії та Польщі⁸.

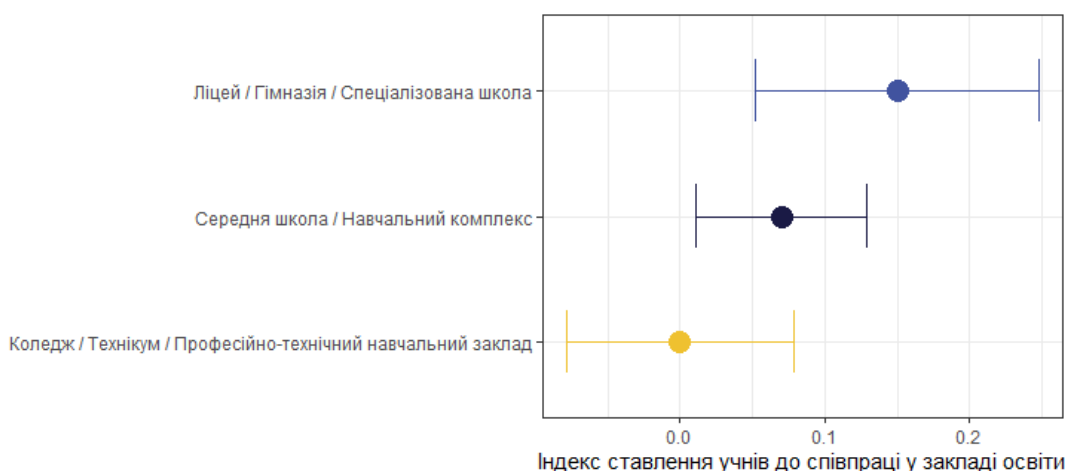

⁸ На рисунку показано середні значення індексів відчуття приналежності до закладу освіти за повідомленнями учнів в Україні та референтних країнах відповідно до соціально-економічних статусів цих учнів (із довірчим інтервалом). Рівні індексів соціально-економічного статусу для кожної країни розраховано окремо.

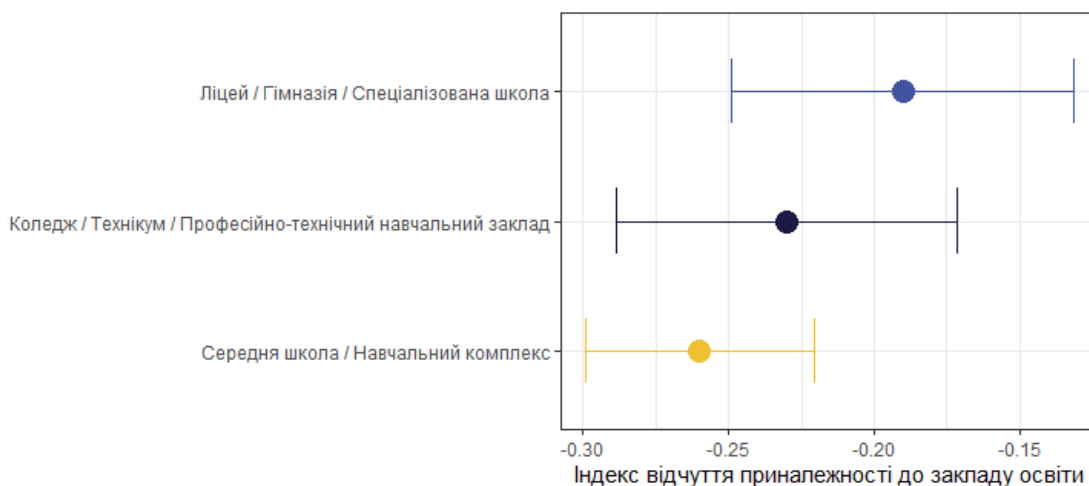
ЧИ ПОВ'ЯЗАНЕ СТАВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКИХ УЧНІВ ДО СПІВПРАЦІ ТА ВІДЧУТТЯ НИМИ СВОЄЇ ПРИНАЛЕЖНОСТІ ДО ЗАКЛАДУ ОСВІТИ З ТИМ, ЯКИЙ САМЕ ТИП ЗАКЛАДУ ОСВІТИ ВОНИ ВІДВІДУЮТЬ?

СТАВЛЕННЯ ДО СПІВПРАЦІ Й ВІДЧУТТЯ ПРИНАЛЕЖНОСТІ ДО ЗАКЛАДУ ОСВІТИ НЕ ЗАЛЕЖАТЬ ВІД ТИПУ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ, У ЯКОМУ НАВЧАЮТЬСЯ УЧНІ

Між індексами ставлення учнів до закладу освіти для різних типів закладів не спостерігається статистично істотної різниці⁹.

Українські 15-річні підлітки, які навчаються в різних типах закладів освіти, майже однаково відчують свою приналежність до тих закладів освіти, які вони відвідують (різниця не є статистично істотною)¹⁰.

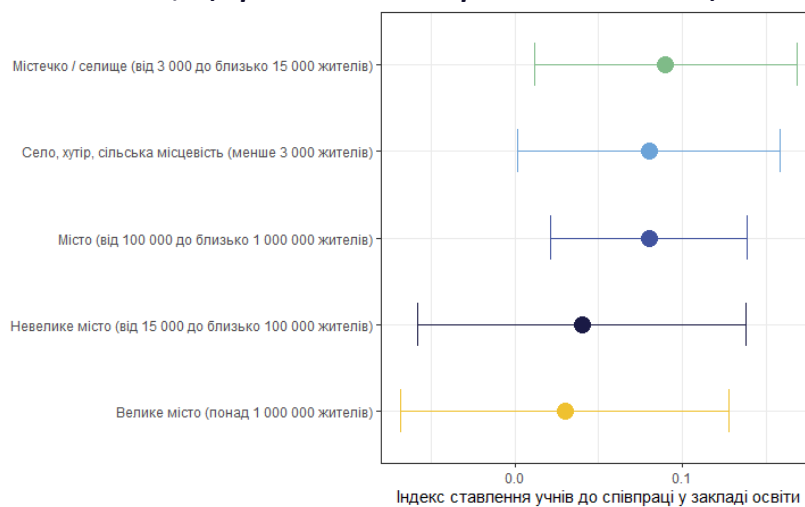
⁹На рисунку показано середні значення індексів ставлення учнів до співпраці в закладі освіти для різних типів закладів освіти України (із довірчим інтервалом).

¹⁰На рисунку показано середні значення індексів відчуття приналежності до закладу освіти для різних типів закладів освіти України (із довірчим інтервалом).

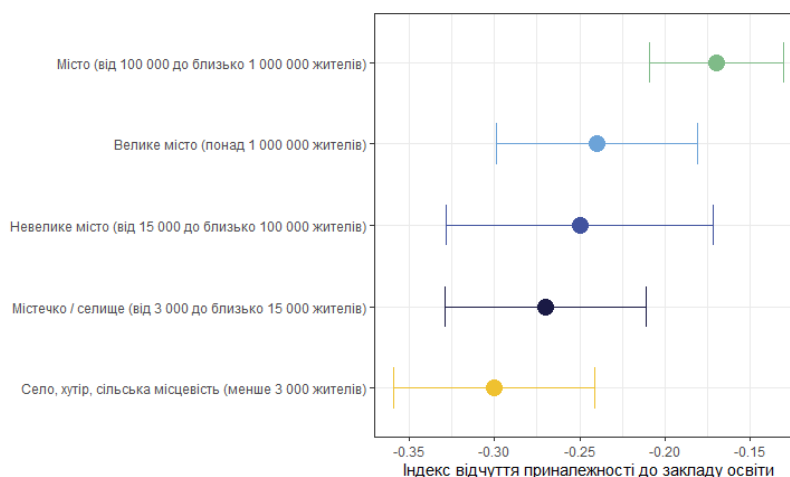
ЯК МІСЦЕ РОЗТАШУВАННЯ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ ПОВ'Я- ЗАНЕ ЗІ СТАВЛЕННЯМ УКРАЇНСЬКИХ УЧНІВ ДО СПІВПРАЦІ ТА З ЇХНІМ ВІДЧУТТЯМ СВОЄЇ ПРИНАЛЕЖНОСТІ ДО ЗАКЛАДУ?

**СТАВЛЕННЯ УЧНІВ ДО СПІВПРАЦІ ТА
ВІДЧУТТЯ НИМИ ПРИНАЛЕЖНОСТІ ДО
ЗАКЛАДУ ОСВІТИ НЕ ЗАЛЕЖИТЬ ВІД
МІСЦЯ РОЗТАШУВАННЯ ЗАКЛАДУ**

Не спостерігається статистично істотної різниці між ставленням до співпраці учнів, які навчаються в закладах освіти, що розташовані в різних типах місцевості¹¹.

Учні, які навчаються в закладах освіти, розташованих у містах, мають дещо вищий рівень відчуття приналежності до своїх закладів освіти, але статистично істотною є лише різниця з учнями, які навчаються в сільській місцевості¹².

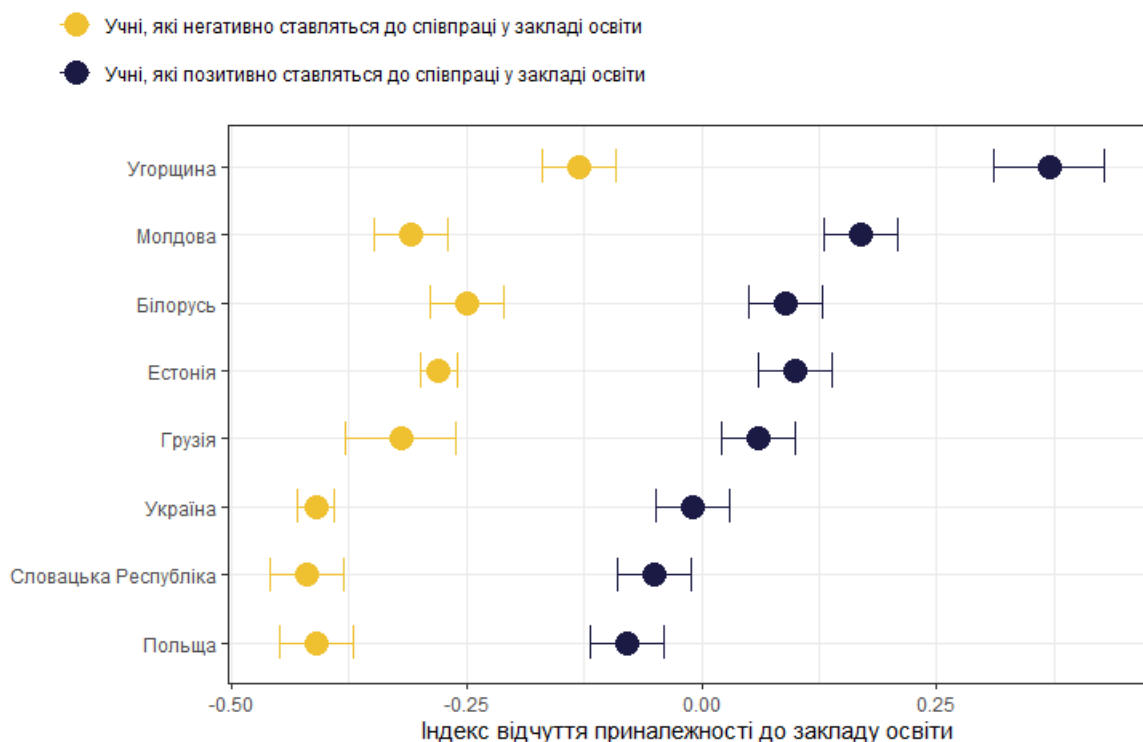
¹¹На рисунку показано середні значення індексів ставлення учнів до співпраці в закладі освіти для різних місць розташування закладів освіти в Україні (із довірчим інтервалом).

¹²На рисунку показано середні значення індексів відчуття приналежності до закладу освіти для різних місць розташування закладів освіти в Україні (із довірчим інтервалом).

ЯК ПОВ'ЯЗАНІ СТАВЛЕННЯ УЧНІВ ДО СПІВПРАЦІ ТА ВІДЧУТТЯ НИМИ СВОЄЇ ПРИНАЛЕЖНОСТІ ДО ЗАКЛАДУ ОСВІТИ?

УЧНІ, ЯКІ СТАВЛЯТЬСЯ ПОЗИТИВНО ДО СПІВПРАЦІ, БІЛЬШОЮ МІРОЮ ВІДЧУВАЮТЬ СВОЮ ПРИНАЛЕЖНІСТЬ ДО ЗАКЛАДУ ОСВІТИ, ЯКИЙ ВІДВІДУЮТЬ

Ті учні, які позитивно ставляться до співпраці в закладі освіти, водночас набагато краще сприймають заклади освіти, які відвідують, ніж ті їхні однолітки, які негативно ставляться до співпраці. Ця тенденція характерна як для України, так і для референтних країн¹³.

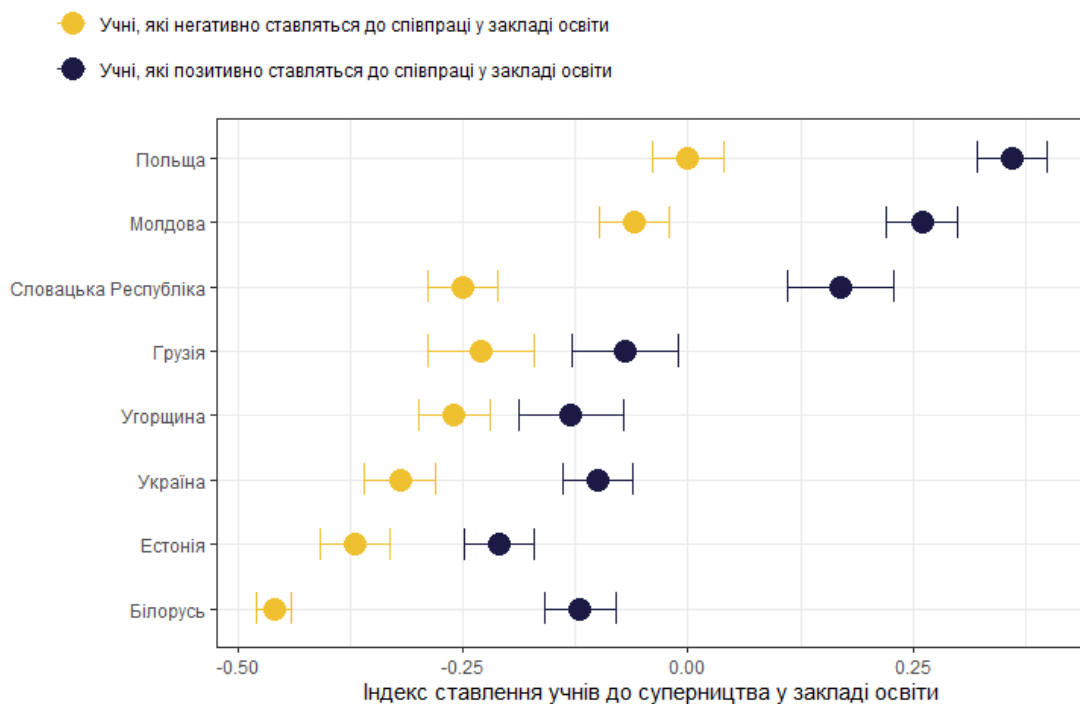

¹³ На рисунку показано середні значення індексів відчуття приналежності до закладу освіти (BELONG) відповідно до значень показника ставлення до співпраці учнів у закладі освіти (PERCOOP01) в Україні та референтних країнах (із довірчим інтервалом). Рівні індексів відчуття приналежності до закладу освіти для кожної країни розраховано окремо.

ЯК СТАВЛЕННЯ ДО СПІВПРАЦІ ТА ВІДЧУТТЯ ПРИНАЛЕЖНОСТІ ДО ЗАКЛАДУ ОСВІТИ ПОВ'ЯЗАНІ ЗІ СТАВЛЕННЯМ УЧНІВ ДО СУПЕРНИЦТВА?

УЧНІ, ЯКІ ПОЗИТИВНО СТАВЛЯТЬСЯ ДО СПІВПРАЦІ, БІЛЬШЕ ПІДТРИМУЮТЬ І ДУХ СУПЕРНИЦТВА В ЗАКЛАДІ ОСВІТИ

15-річні підлітки, які позитивно ставляться до співпраці в закладі освіти, мають вищий індекс ставлення до суперництва*, ніж ті їхні однолітки, які швидше негативно ставляться до співпраці¹⁴.

*Індекс ставлення до суперництва в закладі освіти (PERCOMP) узагальнює відповіді учнів на запитання анкети, де їх просили за 4-бальною шкалою з категоріями відповідей «Зовсім не відповідає дійсності», «Частково відповідає дійсності», «Значною мірою відповідає дійсності», «Цілком відповідає дійсності» оцінити такі твердження:

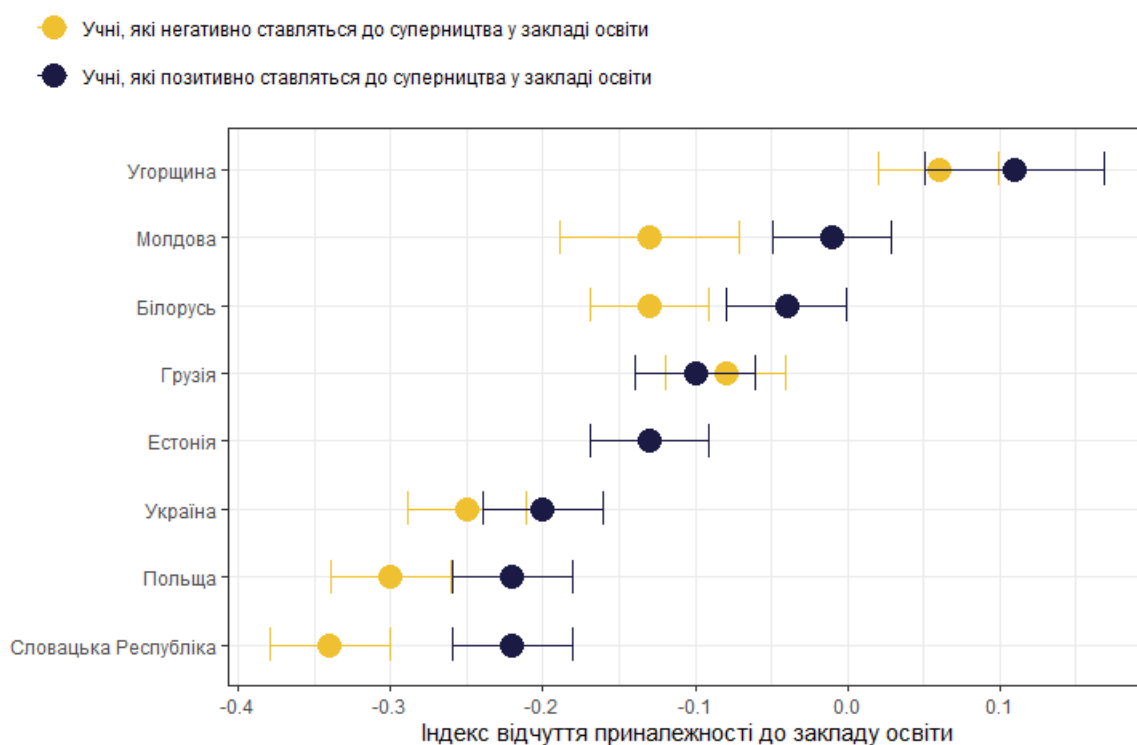
- схоже, що учні / студенти цінують дух суперництва;
- схоже, що учні / студенти змагаються між собою;
- схоже, що учні / студенти поділяють думку, що суперництво з іншими – це важливо;
- учні / студенти відчувають, що їх постійно порівнюють з іншими.

Значення цієї шкали найчастіше можуть змінюватися від -3,5 до 3,5. Значення 0 відповідає середньому значенню індексу по країнах ОЕСР, а встановлене стандартне відхилення по країнах ОЕСР дорівнює 1.

¹⁴На рисунку показано середні значення індексів ставлення до суперництва учнів у закладі освіти (PERCOMP) відповідно до значень показника ставлення учнів до співпраці (PERCOOP01) в Україні та референтних країнах (із довірчим інтервалом). Рівні індексів ставлення учнів до суперництва для кожної країни розраховано окремо.

ЯК В УКРАЇНІ, ТАК І В ДЕЯКИХ РЕФЕРЕНТНИХ КРАЇНАХ УЧНІ, ЯКІ ПОЗИТИВНО СТАВЛЯТЬСЯ ДО СУПЕРНИЦТВА, НЕ ЗАВЖДИ ІСТОТНО БІЛЬШ СИЛЬНО ВІДЧУВАЮТЬ СВОЮ ПРИНАЛЕЖНІСТЬ ДО ЗАКЛАДУ ОСВІТИ

Учні, які позитивно ставляться до суперництва в закладі освіти, мають вищий індекс приналежності до закладу освіти в Україні й у більшості референтних країн (окрім Грузії та Естонії), хоча різниця і не завжди є статистично істотною¹⁵. Так в Україні, Угорщині, Грузії та Естонії не спостерігається статистично істотної різниці між середніми значеннями індексу відчуття приналежності до закладу освіти учнями, які негативно ставляться до співпраці, та учнями, які вважають співпрацю позитивним явищем.

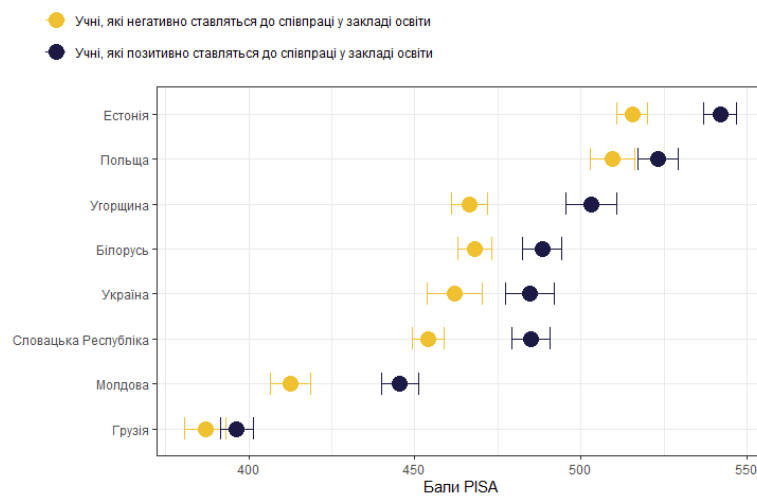

¹⁵На рисунку показано середні значення індексу відчуття приналежності до закладу освіти (BELONG) відповідно до значень показника ставлення учнів до суперництва в закладі освіти (PERCOMP01) в Україні та референтних країнах (із довірчим інтервалом). Рівні індексів відчуття приналежності до закладу освіти для кожної країни розраховано окремо.

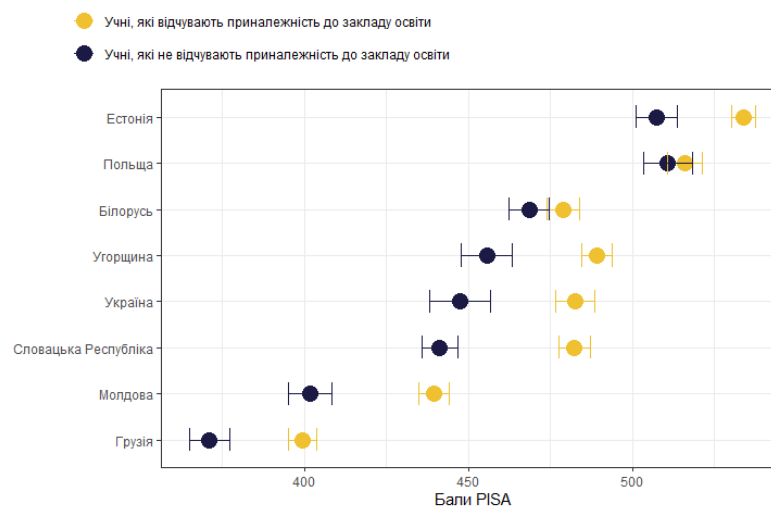
ЧИ ПОВ'ЯЗАНА НАВЧАЛЬНА УСПІШНІСТЬ УЧНІВ З ЇХНІМ СТАВЛЕННЯМ ДО СПІВПРАЦІ ТА ВІДЧУТТЯМ ПРИНАЛЕЖНОСТІ ДО ЗАКЛАДУ ОСВІТИ?

УЧНІ, ЯКІ ПОЗИТИВНО СТАВЛЯТЬСЯ ДО СПІВПРАЦІ Й БІЛЬШОЮ МІРОЮ ВІДЧУВАЮТЬ СВОЮ ПРИНАЛЕЖНІСТЬ ДО ЗАКЛАДУ ОСВІТИ, МАЮТЬ ВИЩІ РЕЗУЛЬТАТИ ІЗ ЧИТАННЯ

Учні, які позитивно ставляться до співпраці в закладі освіти, мають вищі результати із читання за підсумками PISA-2018. Ця різниця є статистично істотною для всіх референтних країн (окрім Грузії)¹⁶.

Учні, які більшою мірою відчують свою приналежність до закладу освіти, мають вищі результати із читання, ніж інші їхні однолітки. Різниця балів PISA є статистично істотною для всіх референтних країн (окрім Польщі)¹⁷.

¹⁶ На рисунку показано середні значення балів PISA із читання відповідно до показника ставлення учнів до співпраці в закладі освіти (PERCOOP01) для України та референтних країн (із довірчим інтервалом).

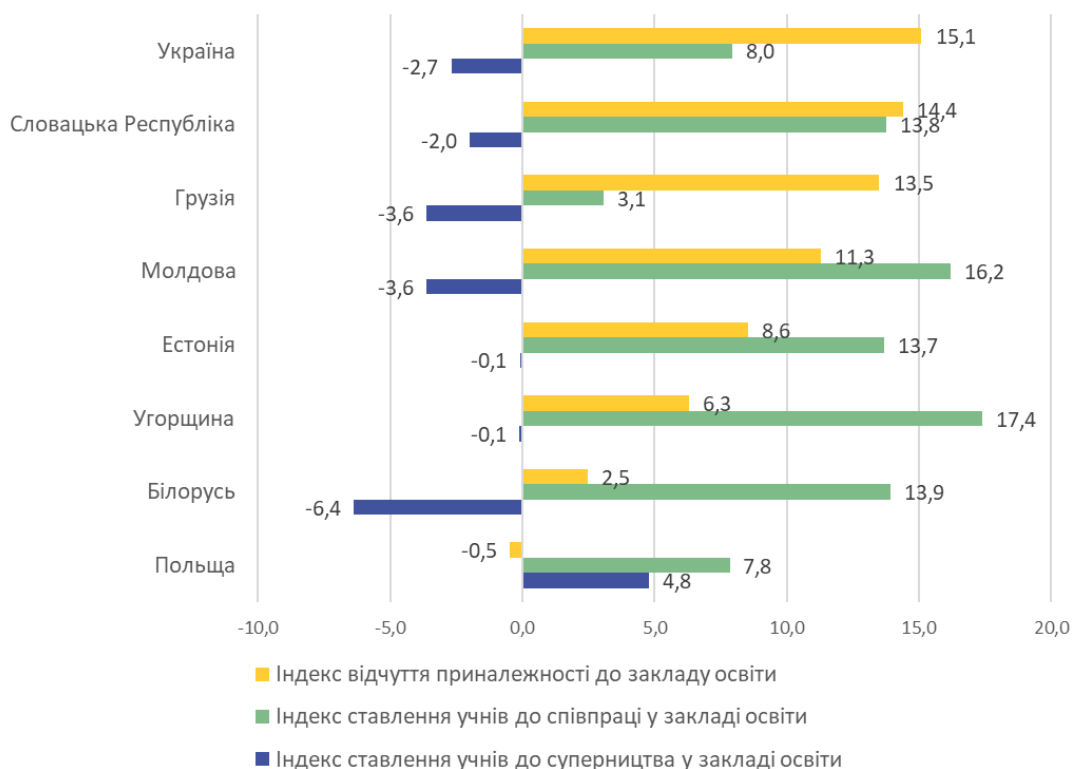
¹⁷ На рисунку показано середні значення балів PISA із читання відповідно до показника відчуття приналежності до закладу освіти (BELONG01) для України та референтних країн (із довірчим інтервалом).

ЩО БІЛЬШЕ ВПЛИВАЄ НА УСПІШНІСТЬ УЧНІВ: ПОЗИТИВНЕ СТАВЛЕННЯ ДО СПІВПРАЦІ, ДО СУПЕРНИЦТВА ЧИ ВІДЧУТТЯ ПРИНАЛЕЖНОСТІ ДО ЗАКЛАДУ ОСВІТИ?

**ПОЗИТИВНЕ СТАВЛЕННЯ ДО СПІВПРАЦІ
ТА ВІДЧУТТЯ ПРИНАЛЕЖНОСТІ
ДО ЗАКЛАДУ ОСВІТИ БІЛЬШЕ, НІЖ
СУПЕРНИЦТВО, СПРИЯЮТЬ
ДОСЯГНЕННЮ УЧНЯМИ КРАЩИХ
РЕЗУЛЬТАТІВ У НАВЧАННІ**

*Незважаючи на те, що всі розглянуті вище фактори статистично пов'язані між собою, можна стверджувати, що на результативність навчання учнів у більшості країн (окрім Польщі) більше впливають позитивне ставлення учнів до співпраці та відчуття ними своєї приналежності до закладу освіти, ніж позитивне ставлення до суперництва**. Вплив цих факторів є статистично істотним.*

Середня кількість балів, на які збільшується успішність учнів із читання, якщо відповідний індекс збільшується на одиницю

***Середню кількість балів, на які збільшується чи зменшується успішність учнів із читання в балах PISA, отримано за допомогою моделі лінійної регресії, де в ролі залежної змінної були вибрані бали PISA, а в ролі незалежних змінних – індекси. Дані розраховувалися для кожної країни окремо.*

РЕЗЮМЕ

Українські учні й учні референтних країн по-різному ставляться до співпраці й по-різному відчують свою приналежність до закладу освіти: учні з більшості референтних країн, як і в середньому учні по країнах ОЕСР, повідомляють про меншу схильність до співпраці й більше відчуття приналежності до закладу освіти, ніж учні в Україні.

Ставлення дівчат і хлопців до співпраці та відчуття ними своєї приналежності до закладу освіти характеризуються різноманіттям від країни до країни.

Учні з більш високим соціально-економічним статусом в Україні й усіх референтних країнах більш позитивно сприймають співпрацю та більш прихильні до закладів освіти, які відвідують. Натомість тип закладу освіти чи місцевість, де розташовано заклад освіти, не є тими факторами, які позначаються на схильності учнів до співпраці чи їхній прихильності до свого закладу освіти.

Учні, які позитивно сприймають співпрацю, більшою мірою відчують свою приналежність до закладу освіти й цінують дух суперництва, але не завжди ті учні, які цінують дух суперництва, відчують свою приналежність до закладу освіти.

Учні, які позитивно ставляться до співпраці й більшою мірою відчують свою приналежність до закладу освіти, показують вищі результати із читання в PISA. Вплив саме цих факторів більший, ніж позитивне ставлення учнів до суперництва.

Автори:

Марія Мазорчук, провідний спеціаліст відділу досліджень та аналітики Українського центру оцінювання якості освіти

Василь Терещенко, начальник відділу досліджень та аналітики Українського центру оцінювання якості освіти

Ганна Бичко, заступник начальника відділу досліджень та аналітики Українського центру оцінювання якості освіти

Тетяна Вакуленко, заступник директора Українського центру оцінювання якості освіти

За більш детальною інформацією звертайтеся до команди PISA Українського центру оцінювання якості освіти: pisa.ukraine@testportal.gov.ua

Із даними дослідження можна попрацювати тут: <https://www.oecd.org/pisa/data/>

Відвідайте сайти:

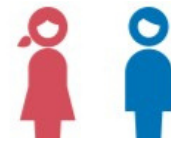
pisa.testportal.gov.ua
oecd.org/pisa

Читайте також:

Батьківська підтримка, або що батьки можуть зробити, щоб дитина досягла успіху

У середньому **62 %** українських підлітків вважають, що **співпраця є важливою** і що в їхніх закладах освіти їх **заохочують співпрацювати**. Близько **54 %** погоджуються з тим, що в їхньому закладі освіти **учні цінують співпрацю**. Також у середньому **75 %** заявляють, що **у своїх закладах освіти вони почувалися на своєму місці**, що їм легко вдається знаходити друзів і що вони подобаються іншим учням.

В Україні, Грузії, Молдові та Словацькій Республіці **дівчата частіше**, ніж хлопці, **позитивно ставляться до співпраці в закладі освіти**. Крім того, **дівчата** в Україні, Грузії й Молдові **частіше**, ніж хлопці, **відчувають свою приналежність до закладу освіти**, який відвідують, натомість в Угорщині, Естонії та Польщі ситуація протилежна.

Українські учні **більш позитивно ставляться до співпраці в закладі освіти**, ніж учні Словацької Республіки, Угорщини, Естонії та Білорусі, але менш позитивно порівняно з учнями Молдови та Грузії. Разом із тим українські учні **набагато слабше відчувають свою приналежність до закладу освіти**, ніж у середньому учні з країн ОЕСР та з більшості референтних країн (окрім Словацької Республіки).

Українські 15-річні підлітки, які навчаються в різних **типах закладів освіти**, майже **однаково відчувають свою приналежність до тих закладів освіти**, які вони відвідують. Між індексами **ставлення учнів до закладу освіти** для різних типів закладів також не спостерігається статистично істотної різниці.

Учні, які навчаються в закладах освіти, розташованих у **містах**, мають дещо **вищий рівень відчуття приналежності до своїх закладів освіти**, але статистично істотною є лише різниця з учнями, які навчаються в сільській місцевості.

Учні, які **позитивно ставляться до співпраці** в закладі освіти, а також які **більшою мірою відчувають свою приналежність до закладу освіти**, мають **вищі результати** із читання за підсумками PISA-2018.

Українські 15-річні підлітки з більш **високим соціально-економічним статусом** частіше, ніж їхні однолітки із середнім і невисоким рівнями соціально-економічного статусу, **позитивно ставляться до співпраці** в закладі освіти, а також **частіше відчувають свою приналежність до закладу освіти**, який відвідують. Ця тенденція є характерною також для більшості референтних країн.

Ті учні, які позитивно ставляться до співпраці в навчанні, **більш позитивно ставляться і до змагальності**, однак учні, які позитивно ставляться до змагальності, **не завжди мають сильніше відчуття приналежності до закладу освіти**.